

Miért írok a tudatos gyermektelenségről?

„Nincsen el nem rontott élet.” Ez a Goethének tulajdonított idézet sokszor felidéződött bennem e könyv megírása és az azt megelőző, majdnem egy éven át tartó kutatómunkám során. Például amikor az egyik interjúalanyom arról mesélt, hogy tizenhét éves koráig rendszeresen verte az apja, meg amikor valaki negyvenéves korára is az édesanyja reakciójától tartva mond vagy tesz bármit is. De akkor is eszembe jutott, amikor egyikük azt mesélte, úgy született, hogy nem várták, és a nagyszülei nevelték; meg akkor is, amikor másikkal ekként fogalmazott: „a család tünete voltam”; vagy amikor egy nőnek a gyermekkoráról negyven év távlatából is a kék-zöld foltok, a harapásnyomok jutnak eszébe, amelyek az anyjától származtak.

Megérintett, hogy több tucat ember önkéntesen vállalta, hogy ismeretlenül leüljön velem beszélgetni és kitarja a sorsát: elmondja gyermektelensége történetét, megosztva sok kellemetlen részletet és fájó emléket, a környezetükkel vívott harcukat. Többen közülük nekünk felvállalásával tették ezt, mások ragaszkodtak az anonimitáshoz, amit tiszteletben tartok. Érdekes volt felfedezni a közös pontokat, a párhuzamokat a mélyinterjúk során megismert sorsok és a saját életeseiméim között.

A tudatosan gyermekmentes (childfree) nőket senki nem kérdezte még az okokról és az érzelmeikről. Eddig. Én kíváncsi voltam rájuk. A miérttek, a döntések, az életutak- és helyzetek érdekelték. Ezért indítottam el a *Közelítő* nevű blogomon a kutatási projektemet, amelynek ezt a címet adtam: Ne legyen stigma, ha egy nő nem szül gyermeket – Nők, akik nem akarnak anyák lenni. Nemhogy tabu ne legyen, de kezdjünk el végre beszélgetni róla! Nőként és újságíróként is rendkívüli módon érdekelt, kik azok a nők, akik ma Magyarországon fel merik vállalni, hogy tudatosan nem szülnék. Arra gondoltam, hasznos lenne megismerni őket, hátha tanulhatunk tőlük, vagy egész egyszerűen csak tájékozhatjuk a saját látómezőnket.

Gyakran megkérdezik tőlem, miért kezdtem a tudatos gyermektelenséggel foglalkozni. 2020. január elsején pattant ki a fejemből a *Közelítő* gondolata, mert egy olyan platformot akartam létrehozni,

ahol össze tudom kapcsolni a társadalmi érzékenyítést* és a kulturális újságírást. Érzékeny vagyok az elnyomott, mellőzött vagy éppen üldözött társadalmi csoportokat érő támadásokra, a másként élő vagy gondolkodó, másként szerető emberek kirekesztésére. Felbőszít a gondolata is annak, hogy valaki jogot formál arra, hogy megmondja, miként kellene élni, mi az egyedül helyes, ki lehet igazi állampolgár és ki csak másodrendű vagy még az sem, mitől magyar egy magyar, hol a nő helye és miként kellene beteljesíteni a női princípiumot. Lehet, hogy naivitás, de szeretnék egy nyitottabb, elfogadóbb vagy legalábbis toleránsabb társadalomban élni. Amikor ezeken gondolkodtam, hamar összeállt a kép, hogy pontosan mit akarok és megszületett a szlogen is: „Közéltű – közélről nem is ijesztő.”

Egy kevésbé nyitott, elfogadó társadalomban rengeteg dolog tabunak számít. Tabu az, amiről nem szabad nyilvánosan beszélni. Ez azt vonja maga után, hogy kevés róla az ismeretünk. Amiről meg keveset vagy semmit nem tudunk, attól hajlamosak vagyunk félni, hiszen nem tudunk vele mit kezdeni, idegenkedünk tőle, ellenségesen viszonyulunk hozzá, előítéletek alakulnak ki vele kapcsolatban, ilyenek voltak a pirézek,** akik még csak nem is léteznek – talán emlékszünk még. Megszületnek a sztereotípiák. Berögzült évszázados, évezredes mintákat nem lehet egyik napról a másikra felülírni. Ezek a folyamatok hosszúak, lassúak, fájdalmasak. A szocializáció erejét nem szabad lebecsülni. Beleszületünk valamibe, felnövünk bizonyos körülmények között, és azt látjuk, a környezetünkben a döntő többség ugyanazt ugyanúgy csinálja, anélkül, hogy megkérdőjeleznék: tényleg mi is ezt akarjuk, tényleg mi is úgy akarjuk? Működnek a sémák, a bejáratott mechanizmusok, arra vagyunk kondicionálva, hogy véletlenül se lógjunk ki a sorból. Mert aki kilóg, azt nem ritkán kiveti a közösség. Árral szemben meg nem lehet sokáig úszni.

Nekem ez nem jó így, ráadásul szeretem megpiszkálni a tabusított dolgainkat. Régóta azon gondolkodom, hogyan tudnék ezen a saját eszközeimmel változtatni. A művészet erejében hiszek. És a megmutatás erejében. Abban, hogy művészeti alkotásokon és konkrét, egyedi, személyes történeteken keresztül közel tudnak jönni az elsőre akár

* Csak remélni tudom, hogy ez a plasztikus és szép kifejezés nem esik az elcsépeltség áldozatául.

** Az idevágó kutatásról részletesebben lásd a Függelékben.

ijesztőnek tűnő gondolatok, sorsok, élethelyzetek, döntések is. Megismerhetővé és megérthetővé, sőt el- és befogadhatóvá válnak a sokszor idegenkedéssel, ellenségességgel kezelt jelenségek. A blogom ezzel a céllal jött létre és már a weboldal születésekor készítettem egy listát a tervezett témákról, amelyeknek utána akarok járni, és ha lehet, új megvilágításba helyezni. Ezek többek között az alábbiak: Áldozathibáztatás – miért rúgunk bele a földön fekvőbe? Csonka család: attól még, hogy valaki nem álomcsaládban nő fel, nem kellene megbélyegezni. Szexuális kisebbségek, szivárványcsaládok. Táplálkozási kisebbségek* – miért akarjuk felkoncolni azokat, akik nem esznek húst vagy cukrot? Válás és stigma. Örökbefogadás. Bántalmazó kapcsolataink. És persze ilyen téma az is, ha egy nő tudatosan nem szül gyereket. Full tabu. „Az én időmben (54 éves vagyok) ilyesmiről nem illett beszélni. Jó, hogy végre lehet” – fogalmazta meg valaki a kutatásom során.

2020 áprilisában elsőként a *Közelítők*-ben, később számos közösségi média felületen tettem közzé a felhívásomat. Az eredmény minden várakozást felülmúlt. Közel kilencszázan töltötték ki és küldték vissza nekem az általam összeállított kérdőívet, majd több mint negyven childfree nővel és házaspárral készített mélyinterjúban tártam fel, kik azok a nők, akik úgy döntöttek, gyerek nélkül élik az életüket és vállalnak minden ezzel kapcsolatos stigmát, nehézséget. Kíváncsi voltam a hasonló cipőben járó férfiakra is, ezért a másik nem képviselőivel is leültem beszélgetni, így a kötetben megjelenik a „férfi oldal” is.

Pár hónap alatt jelentős ismerethalmazra tettem szert, megismertem többtucatnyi történetet, több száz véleményt, álláspontot, emberi sorsot, mindenféle személyiséget. A mélyinterjúkból (amelyeknek több mint fele került bele ebbe a kötetbe) rengetegféle életutat és történetet ismerhettem meg, amiért nagyon hálás vagyok. Megrázó, lelkesítő, sőt, vidám pillanatokban is részem volt. Ez a rám szakadó és sok tekintetben merőben új tudásmennyiség egy ponton szorongást váltott ki belőlem. Időközben híre ment a kutatásomnak, és noha örültem a médiamegkereséseknek, mert lehetőségem nyílt erről a fontos témáról beszélni, emellett azon izgultam, hogy a velem készített interjúk, kerekasztal-beszélgetések során és a megírt cikkeimben vajon minden lényeges információt, üzenetet át tudok-e adni, amikor a tudatos gyermekmentességet vizsgáló kutatásomról kérdeznak. Hiszen egyedül

* Nem tudom, létezik-e ez a fogalom, lehet, hogy én ezt most találtam ki.

én tudtam, milyen hatalmas és összetett kérdéskör ez, amelynek igen sok vetülete van. Azt kezdtem érezni, túlságosan is sokat tudok ahhoz, hogy ezt pusztán egy cikkben vagy cikksorozatban meg tudnám fogalmazni. Ekkor született meg bennem ennek a könyvnek a gondolata.

Az elmúlt közel egy év nagyon izgalmas, tanulságos és felszabadító időszak volt a számomra. Emberként. Nőként. Magyar állampolgárként. Újságíróként. Nem számítottam arra, hogy a téma ennyire nagy érdeklődést vált ki. Egy idő után logisztikai kihívást jelentett a becsülettel kitöltött kérdőívek végigolvasása, feldolgozása, az interjúk megszervezése, lebonyolítása, a megszerkesztett szövegek egyeztetése, és nem egy esetben az utógondozás, a kapcsolattartás a résztvevőkkel.

Bevallom, az elején meglepett, hogy emberek szinte azonnal megnyíltak és szégyenlősködés vagy gátlások nélkül beszéltek gyermekkori emlékeikről, szexuális szokásaikról, szexuális orientációikról, függőségeikről, életük sorsdöntő pillanatairól, betegségeikről, megbánásról. Úgy éreztem, nincs tabutéma: abúzusok, traumák, párkapcsolati válságok, válások, eltitkolt házasságkötés, abortusz, mániás depresszió, anorexia, szvingerezés, hálózobatitkok mind-mind helyet kaptak a beszélgetéseimben.

A kutatásban részt vevők nagy száma minden bizonnyal visszavezethető arra, hogy a legtöbben még soha, semmilyen fórumon nem mondhatták ki őszintén a gondolataikat a tudatos gyermektelenséggel kapcsolatosan. Többen meg is fogalmazták: eddig még senki nem volt kíváncsi rájuk. Mindvégig azt éreztem, elementáris erővel nyílt ki egy szelep. Mintha az engem felkereső emberek eddig csak arra vártak volna, hogy valaki kihúzza a dugót és kiáramolhasson mindaz, ami hosszú évek, évtizedek óta gyülemlott bennük. Nemcsak a múlt, hanem az érzelmek mélységeibe is alászálltunk a beszélgetések alkalmával. Egy idő után természetessé vált, hogy interjúalanyaim kendőzetlenül mesélnek magukról, és sokan azt mondták, nekem beszéltek először az életükről. A szerkesztőm meg is jegyezte, hogy a legtöbb interjúalanyomnál felszínre kerültek elzárt titkok: egy testvér halála, a nagymamánál töltött első évek valódi indokának kibeszéletlensége, be nem vallott terhesség és vetélés.

A közel ezer visszajelzés és a mélyinterjúk abban erősítették meg, hogy ez a téma nagyon sokaknak fontos: vagy azért, mert nem tudnak, nem mernek beszélni róla, vagy a környezetük bántó reakcióitól tartanak, mások a rájuk nehezedő társadalmi nyomással nem tudnak mit

kezdeni, és vannak, akik bizonytalanok ebben a kérdésben, ezért még nem kötelezték el magukat egyik döntés mellett sem. Szinte mindenki megírta, elmondta a kutatásom során, hogy erről bizony *kell* beszélni.

Megismertem korábban számomra ismeretlen fogalmakat, jelenségeket is. És nem csak azt, hogy mit jelent az apaöltés (több helyen: férjöltés) vagy az emetofóbia; vagy hogy létezik terheshas fóbia.* Nagy hatást tett rám, hogy egy nő, akit iskoláskorában *A néma sikoly*** végignézésére kényszerítettek, fiatal felnőttként mégis az abortusz fontossága mellett érvel. És az is, amikor egy negyvenes évei vége felé járó asszony egy tízéves gyermek édesanyjaként még mindig egy olyan nőnek képzei magát, aki sosem akart gyereket. Megindító beszélgetést folytattam egy középiskolai tanárnővel, aki világeletemben vágyott gyermekre, mentális problémája miatt mégis azt tartja felelősségteljes döntésnek, hogy nem szül és nem is fogad örökbe. Tiszteletet érzek iránta és át tudom érezni a gyászát, amin a gyermekvállalás elengedése miatt átmegy. Egy másik sztoriban az vágott mellbe, hogy a túlzott vallásosság milyen hatással lehet a lélekre. Nagyon sok interjúalanyom kapcsán pedig az, hogy a szülők mennyire meg tudják nyomorítani a gyerekeiket – akár egy életre szólóan. És hogy milyen nehéz felnőttként is szabadulni a szülői láncoktól.

Egy külön világ is feltárult előttem: a gyermektelenségnek van egy karcosabb, sokszor ellentmondásos megnyilvánulási formája és léteznek erre platformok, amelyek ugyanakkor fontos szerepet töltenek be: azt közvetítik, nem vagy egyedül. Sokan itt találtak támogató közegre, barátokra, sőt családra.

Akadnak szívfacsaró történetek, könnyes beszélgetések. Nemezszer éreztem felháborodást a gyermekeiket bántó szülők miatt. A visszajelzések pedig megerősítettek abban, hogy erről nagyon is beszélni kell, mert rengeteg tévhit kering még mindig a gyermektelen nőkkel kapcsolatban. Indokolatlan bántások elszenvetői – és mint kiderült, sok childfree férfinak is hasonlóak a tapasztalatai. Örülök, hogy a kötetben lehetőségem van mindazt elmondani, megmutatni, amit az elmúlt hónapokban átéltem, tanultam, és ami út lehet egy boldogabb élet felé, akár van gyereke az embernek, akár nincs.

* Ezeket lásd részletesebben a Függelékben.

** *The Silent Scream* – 1984-es amerikai ismeretterjesztő film, amelyben részletesen bemutatnak egy abortuszt, méghozzá a magzat szemszögéből.

Úgy tűnik, azt sem árt hangsúlyozni, hogy a tudatosan gyermektelenek nem viselnek ördögpatát, és nem áldoznak gyereket a Sátánnak. Ők is ebben a hazában élnek, dolgoznak, adót fizetnek, esznek-isznak, szeretnek – csak éppen nem vágnak gyerekekre vagy vágnak, de felelős döntés következtében mégsem szülnék. És köszönik szépen, jól vannak. Ők is lehetnek hasznos tagjai a társadalomnak, és attól még, hogy nem akarnak gyereket, senkinek nem ártanak.

Elképesztően sok támogatást, biztató, megerősítő, elismerő visszajelzést kaptam a projekt során. Hazudnék, ha azt mondanám, egyik-másik üzenetre nem vagyok büszke. „Köszönöm a lehetőséget még egyszer. Különösen szerencsésnek érzem magam, amiért majd a könyvedet letehetem a szüleim elé, felvállalva mindent, ami abban szerepel. Remek alkotás fog a nevedhez kötődni, tanulságos és hiánypótló egyben. Hálás vagyok, amiért részt vállalhattam benne.”

Végül: ez a könyv nem akar meggyőzni senkit semmiről. Csupán feltár, megmutat, elgondolkodtat. Közelebb hoz távolinak tűnő, ismeretlen, de nagyon is létező jelenségeket. Tudatosan gyermektelen nők mindig is voltak és lesznek is. A különbség, remélem, annyi, hogy végre egyszer elérünk oda, hogy nem lesz ez szégyellni való, nem lesz többé tabu, és nem mondja majd azt senki sem: erről nem illik beszélni.

Nem vagyok a gyermektelenség szószólója vagy élharcosa. Ez nem egy mozgalom. Nem foglalkozok állást egyik „oldal” mellett sem, csupán szeretném megmutatni, hogy létezik ilyen is, és annak örülnék, ha ezt elfogadnák az emberek, de nem akarom propagálni sem az egyik, sem a másik életutat, mert ez valóban mindenkinek az egyéni döntése, ami csak rá tartozik. Mint kulturális újságíró érdekel a jelenség és mindaz, ami mögötte van – mint ahogy legalább még egy tucat másik tabutéma is. Számomra ez a választás szabadságáról szól. A felelősségteljes, önismereten alapuló döntésről.

Bízom benne, hogy nem alkotunk ítéletet senki fölött mindaddig, amíg nem ismerjük a körülményeit, és egyáltalán: nem ítélkezünk. Sokféle úton el tud jutni egy nő oda, hogy legyen gyereke és oda is, hogy ne. Gyerekekkel is lehet teljes, boldog életet élni és gyerek nélkül is. Egy szülő is lehet jó és értékes ember és egy gyermektelen is. Nem ez számít. Szívből remélem, hogy aki ezt a kötetet elolvassa, megsejt ebből valamit, és nem az alapján ítéli meg embertársait, hogy van-e gyerekük vagy nincs.

Ráczi Laura Rebecca

Első rész

**Beszélgetések,
vallomások**

Partvonalai

Partvonal

NŐK, AKIK NEM AKARNAK ANYÁVÁ VÁLNI

Régebben azt hittem, biztosan nem vagyok normális, ha nem vágyom gyerekre

C. Niki (29 éves) irodavezető története

Kis túlzással Niki minden cikket és könyvet elolvasott a tudatos gyermektelenség témakörében. Azt próbálta bebizonyítani önmagának, hogy nem defektes csak azért, mert nem akar gyereket. Még pszichológushoz is elment. Egy gyermekmentes Facebook-csoportban aztán megtapasztalta, hogy nincs egyedül és nem hibás a „készüléke”.

Mi ebben a legnehezebb?

Hú... A tipródás. A kimondás. Az elfogadás. Az elfogadtatás. Az út. Ami nekem hét évembe telt.

Hogy hová érj...?

Hogy ki tudjam magamnak mondani: attól még egyáltalán nem vagyok defektes, mert nem akarok gyereket.

És ki tudod mondani?

Igen, ma már ki!

Miért lennél defektes?

Hát nem olvastál még kommenteket? Hírportálokon, blogokon, bárhol, ha ez a téma megjelenik. Látom, hogy állnak hozzá az emberek. Sokan emberszámba sem veszik azokat a nőket, akik nem tesznek eleget ennek a feladatnak.

Tapasztalsz agressziót, fenyegetést is?

A gyermekmentes csoportban meg szokták osztani a máshol talált durva kommenteket: „Nem is vagy nő, ha nem akarsz gyereket” vagy „Az ilyen nő haljon meg, mert nincs is értelme az életének!” Abortuszellenes oldalakon olyat is találni, hogy az ilyen nőt „inkább nyelték volna le”.

Miért olvasod, miért kínzod magad ezzel?

Igyekszem minél több véleményt meghallgatni. Minél több véleményt hall az ember, minél több szemszögből vizsgálja meg ugyanazt, annál jobban össze tudja rakni a saját gondolatait. Ha tudom, hogy milyen érvek léteznek, akkor ki tudom találni, nekem arra mi lenne a válaszom. Valójában inkább a készenlétemet igyekszem edzeni, hogy ha ilyen vitára kerül sor, akkor fel legyek rá készülve.

Ennyire fontos ez?

Ha egy pszichológussal beszélnék erről, akkor neki azt mondanám, be akarom magamnak bizonyítani, hogy márpedig én normálisan gondolkodom. Hét év önismereti munka után jutottam el a mostani álláspontomra, és voltak emiatt nehéz időszakaim. Nagyon nehéz egy nőnek beismernie saját magának is, hogy nem akar gyereket, hát még az, hogy ezt elmondja a szüleinek.

Az út érdekelne. Ez a hét év önismereti munka. Az első gondolattól az elfogadásig...

Áprilisban töltöttem be a huszonkilencet (2020 júliusában készült az interjú – a szerk.). Tizenkilencéves koromban beszélgettem egy barátnőmmel a témáról és azt mondta, nem akar majd gyereket. Én meg tök furán néztem rá. Mi az, hogy nem akar?! Ez akkor még nekem is alap volt: egy nőnek gyerek kell és kész! Húszévesen kezdtem el dolgozni, kikerültem a rózsaszín ködből a nagyvilágba, és teljesen átértékelődött bennem minden. Az is, hogy saját pénzt keresek, az is, hogy meg kell felelni, alkalmazkodni kell.

Mármint a munkahelyen?

Igen, az volt életem első komolyabb munkahelye, és akkor tudtam meg, milyen a való élet. A sikerélmények borzasztóan motiváltak, bizonyítani, fejlődni akartam, minél többet akartam tudni. Ahogy telt

az idő, ahogy fejlődtem a munkában is, és haladtam előre az életben, egyre több tapasztalatot szereztem, egyre jobban megtaláltam azt, hogy apróságok is boldoggá tesznek, és bennem nincsen semmilyen úr, amit szeretnék kitölteni egy gyerekkel, mert amit csinálok, amit elérek, az számomra teljesen kielégítő. Ezzel párhuzamosan rájöttem, hogy nincs bennem anyai ösztön. Meglátok egy kisgyereket, és nem tudok vele mit kezdeni. Elvagyok velük, de ennyi. Szerintem amúgy a gyerekek nem hülyék, hanem kis felnőttek. Ha nem gügyögsz hozzájuk, hanem értelmesen beszélsz velük, nyilván az ő nyelvükön, akkor felfogják, mit akarsz nekik mondani. Ezt a szomszéd kislánynál figyeltem meg, akit a születése óta ismerek, mert nagyon sokat viháztam rá. Amikor már épphogy beszélni tudott, annyira szépen el tudtam neki mondani mindent, megértett, itta a szavaimat.

Szeretettel beszélsz erről a kislányról. Soba nem volt olyan korszakod, amikor vágytál saját gyerekekre?

De igen. Huszonnégy évesen összejöttem egy fiúval, aki azóta már az exem. Öt évet töltöttünk együtt, most mentünk szét márciusban. Amikor megismerkedtünk, megfordult egyszer-kétszer a fejemben, hogy tőle esetleg akarok majd gyereket. De aztán a *nem* érzése egyre erősebb lett, és huszonhét éves koromra fixen eljutottam arra a döntésre, hogy nem akarok gyereket. Ezt a párommal is megbeszéltem. Azt mondta, hogy semmi gond, ő sem akar.

A hideg kiráz, ha a biológiai órát emlegetik

És arra nem gondoltál, hogy csak azért mondta ezt, mert még mindketten fiatalok voltatok, és nincs jelentősége, hogy abban a pillanatban lesz-e a gyerekek vagy sem?

Amikor szakított velem, ez is az indokok között szerepelt. Meggondolta magát, és mégis akart gyereket. Ez olyan ütőkártya volt, amire nem tudtam mit mondani, függetlenül attól, hogy amúgy nagyon harmonikus, jó kapcsolatban éltünk. Tényleg mintapár voltunk, ezt nagyon őszintén mondom. Akadt egy-két simán megoldható probléma, csak egy kicsit dolgozni kellett volna a kapcsolaton. De amikor a legvégén, utolsó érvként ezt felhozta, azzal már nem tudtam mit kezdeni. Azt sem akartam neki mondani, hogy jó, talán meggondolom

magam, mert ez nem lett volna őszinte. Nem akartam húzni az idejét. Az öt együtt töltött év alatt is sokszor jeleztem neki, ha meggondolja magát, és gyerekre vágyik, akkor nem fogom visszatartani, mert sose fosztanám meg ettől a vágyától, tehát menjen nyugodtan.

Szerinted tényleg ezért szakított? Vagy csak tudta, hogy erre te úgysem fogsz tudni mit mondani?

A barátaim szerint több mint valószínű, hogy ez csak egy kamu indok volt. Tudta, hogy ez olyan ütőkártya ellenem, amire nem lesz más válaszom. Egy olyan probléma, amin nem tudok változtatni. És igazság szerint ezt a kapcsolatot én az elejétől fogva így vállaltam be. Én mondtam neki, hogy ha bármikor meggondolja magát, szóljon nyugodtan. A körülményekhez képest amúgy jól viseltem.

Azt is említetted, hogy amikor megismerkedtetek, még nem vetted el, hogy talán majd szeretnél gyereket. Végül mi billentett át, hogy mégsem akarsz? Tartalmas, intenzív kapcsolatban éltünk. Nem volt olyan nap, hétvége vagy nyár, amikor ne mentünk volna valahova, egy doboz tele van az élményeinkkel. Utaztunk, jöttünk-mentünk, étterembe jártunk. Nem tudnék mindent felsorolni, mennyi mindent csináltunk együtt ez alatt az öt év alatt. Megvolt mindenünk: lakás, autó, kiskutya. Annyira teljes volt az életünk, hogy nem hiányzott belőle semmi. Annyira boldogok voltunk, hogy nem éreztük azt, hogy bármilyen pontot is fel kellene rakni az i-re.

A családosoknál épp az ellenkezőjét hallani: minden olyan szépen alakult, hogy a következő lépés a házasság és a gyerek volt. Te meg éppen ellenkezőleg, úgy gondoltad, ez így tökéletes, ahogy van, és nincs szükség semmire. Semmire, ami esetleg közéték állna...?

Igen. Annyira megvolt mindenünk, hogy egyáltalán nem éreztem, hogy nekünk egy gyerek hiányozna. Sőt, az olvasmányaim és tapasztalataim alapján a gyerekvállalás nagyon nagy próbatétel még egy erős, stabil párokapsolat számára is. Nem hazudok neked, az ismerőseim közül, akik gyereket vállaltak, a tízből csak egyetlen pár maradt együtt a baba érkezése után. Ezek a kapcsolatok mind a gyerek születése után egy-két évvel mentek szét. Sokan úgy voltak velem, hogy szülni kell, mert telik az idő.

Igen, az a sokat emlegetett, rettegett biológiai óra...

Pontosan! Ettől a hideg is kiráz. Szerintem egy ember akkor vállaljon gyereket, amikor lelkileg, meg agyilag is megérett arra, de ne azért, mert harminc éves és itt az ideje megházasodni és szülni. Ennek nem így kellene működnie. A kozmetikusom, egy nagyon intelligens, iszonyatosan jó gondolkodású nő, harminchat évesen szülte az első gyerekét és most jön a harmadik. Gyönyörűen élnek, példaértékű család. Az egyik legjobb barátnőm negyvenes, hat éve vannak együtt a negyvenöt éves párjával, és az elmúlt tíz évben mást se hallottam tőle, mint hogy Isten óvja a gyerektől. Most meg bumm, mindennél jobban vágyik rá. Azt mondja, negyven évesen jött el az idő arra, hogy szülessen, mert most érzi úgy, hogy képes lenne önzetlenül felnevelni egy gyereket, mindenről lemondva. Van ilyen is.

Té egyébként el tudnád képzelni, hogy ez egyszer veled is megtörténik?

Szerintem nem, de ha egyszer jönni fog ez az érzés, nyitott leszek rá. Egyáltalán nem zárkoznék el előle.

Mi kellene ehhez? Egy megfelelő társ?

Nálam ez nem feltétlenül társfüggő. Két barátnőmnek is született gyereke és mind a ketten teljesen őszintén, egymástól függetlenül azt mondták: „Niki, egy nő csakis kizárólag magának szül gyereket.” És ebben amúgy van valami. Ha szülök, akkor magamnak fogom szülni. Ha egyszer vállalnék is gyereket, azt úgy szeretném bevállalni, hogy ne kelljen függenem soha egyetlen férfitől sem. Nem süllyednék odáig, hogy mondjuk, pénzt kérjek a gyerek apjától.

Pénzt? Mire?

Gyerektartásra például. Annak ellenére, hogy „kötelessége lenne” fizetnie, és tegyük fel, nem teszi, sose ereszkednék le addig, hogy pénzért kuncsorogjak a gyerekem apjánál. Megoldom egyedül.

Az apám függetlennek nevelt

És az sem zavarna, hogy ha minden feladattal és kihívással egyedül kellene megbirkóznod? Nem csak az anyagiakra gondolok, bár nyilván az önma-

gában is elég jelentős tényező, hanem minden fizikai, lelki, mentális értelemben vett dologra, ami a gyerekekkel kapcsolatos.

Egyedüli gyerek vagyok és apukám nagyon durván belém nevelte, hogy: „Nikikém, soha ne függj senkitől, főleg ne egy férfitől!” Tudom nagyon jól, hogy ha lenne gyerekem, akkor minden tekintetben függenék egy férfitől és ez jobban megijeszt, mint az, hogy el kéne mennem érte az iskolába, vagy mosni, főzni, takarítani kellene és leülni vele tanulni. Nekem ez nem lenne akkora teher, mint az, hogy három évig, amíg a babával otthon vagyok, az aktuális páromra vagyok utalva, aki gondol egyet, és azt mondja, neki mégsem jött be az apaság, és lelép. Nem akarok utána ott állni munka nélkül, gyerekekkel és azon agyálni, hogy akkor most hogyan tovább. Tudom jól, hogy a szüleim segítenének, de azt sem akarom.

Érdekes, hogy amikor egy esetleges párkapcsolatról beszélsz, amelyben még gyerek is születne, azt vetíted előre, hogy a férjed lelépne...

Én egy nagyon realista embernek gondolom magam, talán néha túlzottan is. A hűségnek egyre kevesebb a jelentősége, sőt, mondhatni kihalófélben van. Azok alapján, amiket tapasztaltam, láttam a férfiakkal kapcsolatban, ez az állításom eléggé megállja a helyét. Itt szeretném leszögezni, hogy nem a saját példám alapján gondolom így. A hűség hiánya mellett, ami még szóba jöhet, hogy a gyerek születése után a férfi rájön, hogy ez nagyon nem neki való és köszöni szépen, ő akkor inkább lelépne. Kihangsúlyoznám, hogy nem általánosítok. Természetesen vannak kivételek, itt és most a saját nevemben beszélek erről és a feltételes férjemről.

Édesapádnak miért volt fontos, hogy a függetlenségét ennyire sulykolja beléd?

Mert lány vagyok, és próbált felkészíteni az életre. De amúgy nem tudom, erről sosem beszéltem vele. Szerintem azt akarta, hogy talpraesett, vagány csaj legyek. Tudja, hogy egy nő milyen helyzetbe kerülhet, ha egy férfinak ki van szolgáltatva.

Milyen a kapcsolatotod a szüleiddel?

Csodálatos, baráti viszonyban vagyok mindkettejükkel. Nekem nagyon jó gyerekkorom volt. Harmincöt év után idén januárban váltak el, de jóban vagyok velük. Nincs tabutéma, mindent meg tudok velük beszélni.

A gyerekdolgot is? Vagyis a gyerektelenséget...

Anyának már mondtam, azt válaszolta, hogy teljes mértékben elfogadja, viszont nagyon sajnálja, mert vágyott volna unokára. Időnként szokott emiatt pityeregni is. Apukámmal még sosem mertem leülni erről beszélni.

Miért?

Úgy érzem, nem értené meg. Úgy van vele, hogy gyerek kell, unoka kell.

Nem is sejtí?

Egy félmondat erejéig már tud róla. Anyukámat felhívta, és kikelt magából, hogy az örökség akkor kire marad, nem ezért dolgozott egész életében, hogy a lányának ne legyen gyereke. De ezt nekem még nem mondta.

Egy szülő azért haragszik, mert őt megfosztják az unokázástól?

Amikor a párommal még együtt voltam, akkor rendszeresen megkaptuk mi is azt a kérdést, hogy mikor jön már az unoka. Mindig azt válaszoltam, hogy még nem jött el az ideje, majd egyszer.

Szóval kitérő választ adtál nekik.

Nagyon szívesen és őszintén elmondanám nekik, de tudom, hogy hiába. Nem akarok feleslegesen ilyen vitába belemenni, inkább rájuk hagyom.

Édesanyáddal mégis megosztottad... Mit mondtál neki, miért nem akarsz gyereket?

Azt, hogy én másban is meg tudom találni a boldogságomat. Hiányzik belőlem az anyai ösztön. Elnézve a dolgok állását, azt gondolom, hogy akármennyire is jó szülő lennék, a gyerekem egy olyan világba születne, ahol egy csomó minden sajnos már nem a szülőn múlik. Bármennyire is jó gondolatokat és értékeket adsz át a gyerekednek, ha bekerül az óvodába vagy az iskolába, mindezt egy pillanat alatt lerombolhatják. Nekem például az sem szimpatikus, hogy 13-14 éves gyerekek már live-oznak (élőznek), meg amiket művelnek az interneten. Úgy érezném, tudnék értéket adni a gyerekemnek, csak feleslegesen, mert azoknak, amiket én hoztam magammal, már nincs létjogosultságuk.

Ki tud a gyerekmentes álláspontodról?

Apai részről a család Szabolcsban él, nekik nem mondtam, mert az nagyon vidék, és ott nem értené ezt meg senki. Anyai ágról már csak a nagypapám él, de már nagyon öreg, vele nem fogok leülni erről beszélgetni. A barátaim közül mindenki tudja.

És ők hogy fogadják?

A gyerekkori legjobb barátommal volt egyszer egy többórás beszélgetésünk a dologról. Próbált meggyőzni, hogy ne legyek már hülye, mert tudja, hogy jó szülő lennék... De amúgy elfogadja.

Neki van gyereke?

Nincs.

Akkor miért akart meggyőzni róla, hogy neked legyen?

Azt mondta, hogy szerinte jó szülő lennék. Meg hogy ez az élet értelmé, én meg mondtam neki, hogy szerintem nem az.

Végre fellélegeztem

Egy mérnöki iroda vezetője vagy. Felteszem, többségében pasik dolgoznak a munkahelyeden. Velük szóba kerül ez a téma?

Igen. De mérnökökről van szó, tehát intelligens emberekről, és azt mondták, hogy teljes mértékben megértik az álláspontomat, nagyon sok igazság van abban, amit mondok. Az én döntésem, az én életem. Ők ennek ellenére szeretnének legalább két gyereket. Velem egyidősök amúgy, plusz-mínusz egy-két év.

Volt valaha bárhol nagyon kellemetlen élményed a gyermektelenségeddel kapcsolatban?

Személyesen soha. Már megválogatom, hogy kinek beszélek erről. Nagyon szívesen beszélnek róla, de tudom jól, hogy egy szélsőségesen abortuszellenesnek nem fogom elmondani vagy olyannak, akiről már eleve érzem, hogy elítélne.

Visszakanyarodnék oda, ahonnan elindultunk. Az önismereti utad érdekelne nagyon.

Ahogy említettem, rengeteg cikket és könyvet olvastam a témában, majd rátaláltam a *Tudatosan gyermektelenek* Facebook-csoportjára. Nekem ez hatalmas fellélegzés volt. Korábban tényleg azt hittem, hogy nem vagyok normális, velem van a baj, pszichológushoz is elmentem emiatt.

Pszichológushoz?

Igen. Egy másik téma kapcsán mondta, hogy nagyon szeretem a kezemben tartani az irányítást, ami tény és való, meg azt, hogy ezt az irányítást akkor fogom elveszíteni, amikor gyermekem születik, mert onnantól kezdve mindent a gyerek irányít. Erre azt feleltem neki, hogy a gyerek biztosan nem, mert én nem akarok. Elmondtam neki egy csomó mindent, csak bólogatott, és azt mondta, ha én így vagyok boldog, és ezt érzem jónak, akkor nincs velem semmi gond, semmi baj. A gyermektelen csoportnak meg azért örülök, mert ez egy aranyos és nagyon összetartó közösség, ha lehet annak mondani. Az, hogy nem vagyok egyedül ezzel a „problémával”, meg gondolatokkal és rajtam kívül vannak hozzám hasonló, normális nők meg pasik is, akik ugyanígy gondolkodnak, sokat jelent nekem. Jót tett ez a csoport, fontos, hogy ott ugyanezeket a véleményeket, gondolatokat olvashatom.

Miért gondoltad, hogy nem vagy normális, ha nem akarsz gyereket?

Talán azért, mert nő vagyok, és azt is tudom, anyukám hogyan áll hozzá. Minden elfogultság nélkül állíthatom, hogy én ráadásul pozitív anyai mintát is hozok otthonról, anyukámtól ugyanis megkaptam a feltétel nélküli, önzetlen szeretetet. Tényleg, a mai napig az utolsó falatról is lemondana értem. Én nem tudnék olyan önzetlen lenni, mint ő.

Szerinted összefüggésben van azzal, hogy egykeként nőttél fel?

Ezen még nem gondolkodtam.

Azt mondják, egyikék esetében nem oszlik meg a szülők figyelme, szeretete, gondoskodása.

Hát, elkényeztetve nem voltam, az biztos. Nálunk az arany középút működött, ha azt mondták valamire, hogy nem, akkor az tényleg nem volt. Nem hisztiztem soha semmiért. A suliban is azt mondták, hogy nagyon tiszteltetű vagyok, mindig tudtam, hol a határ. Megkaptam mindent, de soha nem éltem ezzel vissza. Nem követeltem sohasem például márkás ruhát, semmit az égvilágon.

Azt mondtad, a gyermekmentes csoportban jól érzed magad. Én olvastam olyan belső posztot, mémet vagy kommentet, amiről nem feltétlenül az jutott az eszembe, hogy ezt milyen aranyos, jámbor lélek írta.

Igen, ott is van szélsőség, például amikor lárvának meg mindenfélenek elhordják a gyerekeket. Szerintem minden csoporton belül vannak, akik nagyon radikálisan gondolkodnak bizonyos dolgokról. Engem ez nem zavar, nem foglalkozom vele. Lehet, hogy az illető frusztrált vagy valamilyen lelki terhet cipel, és emiatt fogalmazza meg a véleményét ennyire agresszíven. Viszont a legtöbb ember nagyon normálisan gondolkodik, hasonlóan, mint én, hála istennek ebből van a legtöbb a zárt csoporton belül.

És arról mi a véleményed, amikor szélsőséges, kirekesztő megnyilvánulásokra ragadtatják magukat egyesek?

Hát ez nehéz kérdés. Igazából nekem is megvan a véleményem az olyan emberekről, akik a semmire vállalnak gyereket vagy rendkívül tudatlanok. Őket ösztönlényeknek hívom, csúnyán kifejezve. Én ezeket az embereket nem bántom, csak megvan a véleményem róluk. Mélységesen elítélem azokat, akik a gyerekeiket szörnyű sorsba kényszerítik bele a tudatlanságuk és az önzőségük miatt. De emiatt én nem állok le senkivel sem vitatkozni. Szerintem a kommentek minősége és stílusa összefügg az intelligenciával is, hogy ki mennyire visszafogott, kulturált vagy éppen alpári. De igaz, egyesek kirekesztően lépnek fel ezeken a fórumokon azokkal szemben, akik gyereket vállalnak. Erre csak azt tudom mondani, hogy én nem értek vele egyet, de nem is érdekel különösebben. Tény, hogy sokan csak azért szűlnek, mert „márpedig gyerek az kell”. Nem gondolják át. A legtöbb probléma a szülőből, a családi környezetből ered, a gyerek nem tehet semmiről. Egy gyerek abból építkezik, amit otthon lát.

És mi lehet a különbség vagy a határmezsgye a tudatos és nem tudatos gyermekvállalás között?

Az anyagi biztonság mindenképpen fontos tényező. Én például albérletbe soha nem szülnék. Tagja vagyok egy „albérlet gyerekekkel és kutyával kiadó” Facebook-csoportnak, elképesztő, miket lehet olvasni. Nem lehet albérletet találni gyerekekkel, mert nem adják ki, de azért közben a nő bevállalja a másodikat is. Az is szempont, hogy legyen

olyan szakmám vagy végzettségem, amivel szülés után vissza tudok menni dolgozni. Gyerekkel a legtöbb helyre föl sem veszik itthon a nőket.

Az anyagiakon túl, szerinted mi lehet még, amit gyerekvállalásnál figyelembe kéne venni?

Önismeret. Nemrég olvastam egy zseniális könyvet, az a címe, hogy *Szeretettel sebezve*.^{*} A különböző szülőtypusokat elemzik benne: van mérgező, barátkozó, borostyán, jéghegy szülő, stb. A szerző leírja, hogy ezek a szülőtypusok milyen károkat tudnak okozni a gyerekekben. Nagyon fontosnak tartanám, hogy az emberek olvassanak ilyen könyveket, legyenek tudatosak és a rossz mintákat ne adják át a gyerekeknek, ne mérgezzék őket. És most, hogy erről beszélgetünk, eszembe jutott: a legfontosabb indokom igazából az, hogy iszonyatosan félek attól, hogy betegen fog születni. Nekem ott lenne végem.

Hogy a gyerek beteg lenne?

Igen, tartósan beteg. Fogyatékos vagy otthoni ápolásra szoruló. Azt nem bírnám feldolgozni.

Ez a legfőbb félelmed?

Ettől olyan szinten rettegek, hogy elmondani nem tudom. Ráadásul úgy, hogy Magyarország ezekre a gyerekekre nincs berendezkedve semmilyen tekintetben, hiányzik a megfelelő támogatás. Ez olyan kardinális probléma itthon, ami nincs kezelve. Ha nőként egyedül maradsz egy beteg gyerekekkel, az nem élet, senki számára, sem a gyerekeknek, sem a házaspárnak, senkinek! Belegondolni is borzalmas. Ha egyszer a fejembe venném, hogy akarok gyereket, akkor inkább az esküvőről is lemondanék, csak hogy abból a pénzből az összes létező vizsgálatot elvégezzék rajtam, nehogy ez előfordulhasson. Ráadásul szülés közben is felléphet komplikáció, elég, ha három másodpercig nem kap levegőt az agya, mert mondjuk rátekeredett a köldökzsinór, és már ott vége van mindennek.

^{*} L. Stipkovits Erika, HVG Könyvek, Budapest, 2018.

Miért félsz ettől ennyire? Volt esetleg a családban beteg gyermek?

Igen. De nekem nem volt vele személyes tapasztalatom. Anyukám keresztanyjának a fia beteg volt. Gyerekként azt láttam, az a nagyfiú ott fekszik magatehetetlenül az ágyban, de nem hiszem, hogy hatással volt rám. Erről is nagyon sok cikket elolvastam. Az utóbbi években azért kampányoltak, hogy az otthonápolási díj ne csak ötvenezer forint legyen, hanem százezer. Arról is rengeteg cikket olvastam, hogy a nők ezt hogyan élik meg, milyen nehézségekkel küzdenek. Embertelen. Minden tiszteletem azé, aki nem mond le a gyerekéről, hanem végigcsinálja, és szó szerint az egész életét feláldozza. Amúgy erős egyéniségnek tartom magam, de ez olyasmi, amivel én nem tudnék megküzdeni. Én annyira szeretem a szabadságot, meg mindent, amivel az élet jár, hogy ha ettől meg lennék fosztva, azt nem tudnám feldolgozni.

A beismerés nem önzőség

Az, hogy nem szeretnél gyereket, okoz problémát a társkeresésnél?

Igen. Ez egyértelmű. A szakítás után írtam is a gyerekmentes csoportban, hogy adjanak tanácsot, milyen lehetőségeim vannak.

És milyenek vannak?

Harminc komment érkezett. Mindenki támogató volt, adtak tanácsot. Mondták, hogy nem könnyű, és annak van nagyobb esélye, hogy olyan partnert találjak, akinek már van gyereke, de nem akar többet. Sokak tapasztalata, hogy a gyerekekkel már rendelkező pasi meg tudta találni a középutat a gyereknevelés és az új barátnője között. Lehet olyat is találni, akinek nincs, és nem akar, csak nem könnyű.

El tudnál képzelni egy olyan társat, aki már apa?

Egyelőre semmi esetre sem szeretném! Reménykedem benne, hogy a sorsom elintézi, nyilván arra fogok törekedni, hogy olyan legyen, aki hasonlóan gondolkodik, mint én. Csak hát ugye ez is lutri, ahogy az exem esete is példázza. De végső soron nem zárkózom el attól sem, hogy olyan párom legyen, akinek már van gyereke.

Ha olyan férfit találnál, akinek van gyereke, az azt is jelentené, hogy az a gyerek a ti közös életetek része lenne?

No, hát ezért nem szeretném! De ismerem magam annyira, hogy meg tudnám oldani a helyzetet, tehát el tudnám fogadni. Ehhez viszont a pasinak nagyon kellene éreztetnie, hogy nem én vagyok a második helyen. Nagyon el kellene hitetnie velem, hogy én vagyok az első helyen a gyerekekkel szemben, ennek az illúzióját meg kellene teremtenie. De nyilván nem vagyok hülye, tudom nagyon jól, hogy nehéz ügy. Akkor működné szerintem, hogyha az „ex” normális és a gyerek is jófej, mert a nem jófej gyerekeket nem szeretem.

Nagyon sok interjúalanyom mondta, hogy szerintük csak az a párkapcsolat tud tartalmas, hosszú távú és kielégítő lenni, amit nem ront el egy vagy több gyerek.

Úgy érzem, hogy nekem ezért is kell most egy év egyedüllét. Aztán persze lehet, hogy fél év múlva találkozom valakivel, de most így is nagyon jól érzem magam. Végre tudok megint egy kicsit magammal foglalkozni. Van egy csomó tervem.

Az ismerkedés melyik szakaszában mondanád el, hogy nem akarsz gyereket? A legelején. Az első randin.

És mi van, ha a pasi erre azt mondja, hogy „jó, de hát majd úgyis meg gondolod magad”?

Ha a szemébe nézek és a rám jellemző határozottsággal az arcába mondom, hogy nem, akkor nem hiszem, hogy utána lesz több kérdése. Hülyeség, hogy meggondolom magam. Ez a másik, amitől kivagyok. Meg az önzőnek bélyegzés. Azt szokták mondani ránk, gyerekesekre, hogy önzők vagyunk.

És ez nem igaz?

Ha valaki beismeri, hogy nem alkalmas a gyereknevelésre, mint én, az szerintem hatalmas dolog. Ez nem önzőség. Szerintem pont az az önzetlenség, hogy valaki ezt bevallja, és tudatosan nem akarja egy embernek az életét tönkretenni. Rendelkezik annyi önismerettel, hogy nem vállal be csak azért egy gyereket, mert „nő vagyok, nekem ez a kötelességem”. Óriási dolog, ha valaki ezt felismeri önmagában. Szerintem az is önző, aki gyereket vállal. Mert miért vállal az ember gyereket? Hogy a párját boldoggá tegye? Akarják azt a boldogságot érezni, ami a gyerekvállalással jár. Meg egyébként is, miért ne

lehetne érvényes érv, hogy sejtjük, tudjuk, mivel jár egy gyerek, ez egy 0–24-es szolgálat, főleg az elején, és ezt nem vállaljuk be?

Mi a baj azzal, hogyha nekem nem ez az életcélom? Hány olyan szülő van, aki nincs felkészülve arra, hogy valójában mivel jár egy gyerek? Mindenki azt hiszi, hogy megszületik a baba, jaj, de cuki, és ennyi, aztán fél év múlva rájönnek, hogy „én nem is vagyok alkalmas a gyereknevelésre”. És hány pasi van, aki rájön, hogy hoppá, ez mégsem annyira buli, mint amennyire mondták, és lelép, mert tele lesz a töke a gyereksírással, meg a szaros pelenkákkal? Rengeteg szülő akkor jön rá, hogy ő nem is akart gyereket. Nem egy csoportban olvastam olyan kommentet, hogy az illető, bár imádja a gyerekeit, de ha újramezhetné az életét, már nem szülne. Egyébként a legjobb barátnőm is így van ezzel. A legjobb anya a világon. Imádja a kisfiát, rajong érte, mégis azt mondta: „Niki, ha újramezhetném, nem szülnék”. Számomra ez elég meggyőző. És most már azt is tudom, hogy nincs velem baj csak azért, mert ezek miatt nem akarok gyereket.